تصنیف‌های دوره‌ی قاجار

به روایت استاد عبدالله دوامی

براساس نوشته‌ی

استاد فرامرز پایور

آوانگاری

فراز مجیبی

مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور
تهران ۱۴۰۳

فهرست

مقدمه ۹
علائم و نشانه‌ها ۱۳

بخش اول
تصنیف‌های دستگاه‌ها ۱۵

دستگاه شور ۱۶
۱. ای آمان... ..... ۱۷
۲. به یاد داری... ..... ۱۹
۳. گر به تو افتدم نظر... ..... ۲۱
۴. نازار دلی را... ..... ۲۴
۵. گر تیغ بارد... ..... ۲۵
۶. هرچه کُنی... ..... ۲۶
۷. زلفِ مُشگینت... ..... ۲۸
۸. شبی مجنون... ..... ۳۰
۹. شبی یاد دارم... ..... ۳۳
۱۰. دلم بی جمالت... ..... ۳۶
۱۱. هرکه را که بخت... ..... ۳۸
۱۲. به جهان خُرّم از آنم... ..... ۴۰
۱۳. هاتفی از گوشه‌ی... ..... ۴۲
۱۴. چشمِ بی سُرمه... ..... ۴۴
۱۵. لبش می‌بوسم و... ..... ۴۶
۱۶. چه شورها... ..... ۴۸
۱۷. شرابِ ناسازگارم... ..... ۵۱
۱۸. عید است و... ..... ۵۳
۱۹. تا کِی به تمنّا... ..... ۵۵
۲۰. جزای آنکه... ..... ۵۷
۲۱. نادیده و نشناخته... ..... ۵۹

دستگاه سه‌گاه ۶۰
۱. سلسله‌ی موی دوست... ..... ۶۱
۲. گفتم که طاووس... ..... ۶۳
۳. تو مو می‌بینی و... ..... ۶۵
۴. از غم عشقت... ..... ۶۷
۵. از این دلم... ..... ۶۸
۶. ما نتوانیم و عشق... ..... ۷۱
۷. صُبحدم ز مشرق... ..... ۷۳
۸. عروس گُل... ..... ۷۵
۹. مولود نبی... ..... ۷۷
۱۰. از غمِ عشق تو... ..... ۷۹
۱۱. از بسَ به تار زلفت... ..... ۸۱
۱۲. چه کُند بنده... ..... ۸۳
۱۳. هرکه را که بخت... ..... ۸۵
۱۴. افتخار همه آفاقی... ..... ۸۷
۱۵. بماندیم و ما... ..... ۹۱
۱۶. الا اگر می‌ام دهی... ..... ۹۴
۱۷. مکن ای دوست... ..... ۹۶

دستگاه نوا ۹۸
۱. جانم جانم... ..... ۹۹
۲. چشم رضا و مرحمت... ..... ۱۰۱
۳. ما را همه‌شب... ..... ۱۰۳
۴. اگر آن عهدشکن... ..... ۱۰۵
۵. دردِ عشق... ..... ۱۰۷
۶. رفتم در میخانه ۱۱۰
۷. نَبوَد ز رُخت... ..... ۱۱۲
۸. وقت را غنیمت دان... ..... ۱۱۵

دستگاه همایون ۱۱۷
۱. داد از این بیداد... ..... ۱۱۸
۲. ساقی ساقی... ..... ۱۲۰
۳. زلفت که هزاران... ..... ۱۲۲
۴. تا شد دل من... ..... ۱۲۴
۵. ما را نَبُوَد دلی... ..... ۱۲۵
۶. خوش بُوَد یاری... ..... ۱۲۷
۷. زلف و خالت... ..... ۱۲۹
۸. آنکه هلاکِ من... ..... ۱۳۰
۹. از نازِ دو چشمان تو... ..... ۱۳۲
۱۰. عقربِ زُلفِ کجت... ..... ۱۳۳
۱۱. به جهان خرّم از آنم... ..... ۱۳۵
۱۲. هرکه را که بخت... ..... ۱۳۷
۱۳. به خدا اگر بمیرم... ..... ۱۳۹
۱۴. هنگامِ فراقِ یار... ..... ۱۴۱
۱۵. بادِ صَبا... ..... ۱۴۳
۱۶. سه پنج روز است... ..... ۱۴۵
۱۷. صورتگرِ نقّاش... ..... ۱۴۷
۱۸. از نوکِ مژگان می‌زنی... ..... ۱۴۹
۱۹. مَهِ من سر برآر... ..... ۱۵۰
۲۰. تو به گوش گوشواره... ..... ۱۵۲
۲۱. ز دستِ محبوب... ..... ۱۵۳

دستگاه چهارگاه ۱۵۵
۱. آسمان هر شب... ..... ۱۵۶
۲. ای رشکِ مَلک... ..... ۱۵۸
۳. از بس به تار زلفت... ..... ۱۶۰
۴. بیا تا گل برافشانیم... ..... ۱۶۲
۵. صورتگرِ نقّاش... ..... ۱۶۴
۶. ای آیتی ز رویت... ..... ۱۶۶
۷. نگارا... ..... ۱۶۹
۸. در عشقِ تو... ..... ۱۷۱
۹. عید است و... ..... ۱۷۳

دستگاه ماهور ۱۷۴
۱. به شبِ وصلت... ..... ۱۷۵
۲. صورتگرِ نقّاش... ..... ۱۷۷
۳. ز دستِ محبوب... ..... ۱۷۹
۴. ما غیرِ تو در... ..... ۱۸۱
۵. وعده کردی... ..... ۱۸۳
۶. ای تیرِ غمت... ..... ۱۸۶
۷. ای زلفِ سرکجت... ..... ۱۸۸
۸. در فکرِ تو بودم... ..... ۱۹۱
۹. نرگسِ مستی... ..... ۱۹۳
۱۰. من ندانستم... ..... ۱۹۵
۱۱. دائم مَهِ من... ..... ۱۹۸
۱۲. عشقِ تو آتش... ..... ۲۰۱
۱۳. ای نفسِ قدسِ تو... ..... ۲۰۳
۱۴. مرا عشقت... ..... ۲۰۵
۱۵. ز دستِ یارم... ..... ۲۰۷
۱۶. تابِ بنفشه... ..... ۲۰۹
۱۷. چَشمِ رضا و مرحمت... ..... ۲۱۳
۱۸. ز منِ نگارم... ..... ۲۱۵
۱۹. بلبلِ شوریده... ..... ۲۱۷
۲۰. اگر آن عهد شکن... ..... ۲۱۸
۲۱. با مدّعی مگویید... ..... ۲۲۰
۲۲. اکنون که مرا... ..... ۲۲۲
۲۳. خون چو سرچشمهٔ... ..... ۲۲۴
۲۴. روی دِلکش... ..... ۲۲۶
۲۵. سال‌ها قَدِ تو را... ..... ۲۲۸
۲۶. تا کِی به تمنّا... ..... ۲۳۱

بخش دوم
تصنیف‌های آوازها

ابوعطا ۲۳۴
۱. ای پادشه خوبان... ..... ۲۳۵
۲. بهارِ دلکش... ..... ۲۳۷
۳. ای از فروغِ رویت... ..... ۲۳۹
۴. تو مو می‌بینی و... ..... ۲۴۱
۵. سال‌ها قَدِ تو را... ..... ۲۴۳
۶. ای شکسته‌دل... ..... ۲۴۵
۷. ای که به پیشِ قامتت... ..... ۲۴۷
۸. بختِ جوان... ..... ۲۴۹
۹. گریه کنم تا به کِی... ..... ۲۵۱
۱۰. اَلا ساقیا... ..... ۲۵۲
۱۱. تا چند به دنبال... ..... ۲۵۴

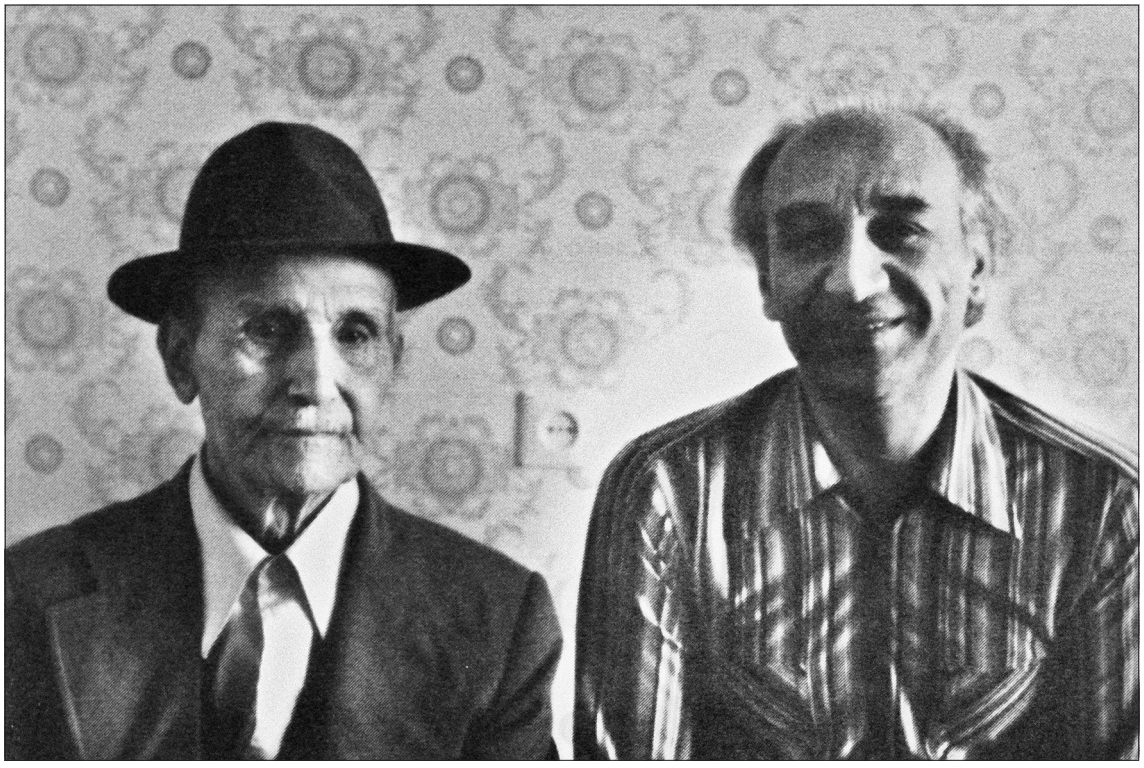
۱۲. ما درِ خلوت... ۲۵۶
۱۳. دل هوسِ... ۲۵۸
۱۴. تُرکِ چشمش... ۲۶۱

بیات ترک ۲۶۳
۱. شبی یاد دارم... ۲۶۴
۲. اگر دل می‌بری... ۲۶۶
۳. گر رقیب آید... ۲۶۸
۴. چه شود به چهره‌ی... ۲۷۰
۵. همچو فرهاد بوَد... ۲۷۲
۶. بارِ فراق... ۲۷۴
۷. باد فرح‌بخش... ۲۷۶
۸. ای سلسله مو... ۲۷۹
۹. خمارآلوده... ۲۸۱
۱۰. رحم ای خدای دادگر... ۲۸۳

افشاری ۲۸۵
۱. دل می‌رود ز دستم... ۲۸۶
۲. گفتمت دل مبند... ۲۸۸
۳. دلم را بردی... ۲۹۱
۴. صبح شد باز... ۲۹۳
۵. یارم به زیرِ نسترن... ۲۹۵
۶. دیدم صنمی... ۲۹۷
۷. بادِ خزان... ۲۹۹
۸. نمی‌دانم چه در... ۳۰۱
۹. نکنم اگر چاره... ۳۰۳
۱۰. دوش دوش... ۳۰۵
۱۱. به یک نگاه... ۳۰۷
۱۲. دوش که آن گِرد... ۳۰۹
۱۳. تو ای تاج... ۳۱۱
۱۴. از کفم رها... ۳۱۳
۱۵. نه قدرت... ۳۱۵
۱۶. جان برخی... ۳۱۷
۱۷. امروز ای فرشته... ۳۲۰
۱۸. ای دستِ حق... ۳۲۲
۱۹. بادِ خزانی... ۳۲۴

دشتی ۳۲۶
۱. خواهم که بر زلفت... ۳۲۷
۲. ای آنکه به دل... ۳۲۹
۳. به‌یاد داری... ۳۳۱
۴. بروید ای حریفان... ۳۳۳
۵. دوشینه پیِ گلاب... ۳۳۵
۶. دلا دیشب... ۳۳۷
۷. به تیغم گر کُشد... ۳۳۹
۸. گُل پیشِ تو... ۳۴۱
۹. گر من از سرزنش... ۳۴۲
۱۰. شانه بر زلف پریشان... ۳۴۴
۱۱. شب‌ها ز اشتیاقت... ۳۴۶
۱۲. گل‌عذارم چرا... ۳۴۸
۱۳. تا غم عشق تو... ۳۵۰
۱۴. هنگامِ مِی و... ۳۵۲
۱۵. گریه را به مستی... ۳۵۴
۱۶. ننگِ آن خانه... ۳۵۶
۱۷. گریه کن که گر... ۳۵۸
۱۸. خواهند مرا... ۳۶۰

بیات اصفهان ۳۶۲
۱. ای پادشه خوبان... ۳۶۳
۲. عِیشم مُدام است... ۳۶۵
۳. بیا تا گل برافشانیم... ۳۶۷
۴. باشد از لَعلِ تو... ۳۷۰
۵. من ندانستم... ۳۷۲
۶. ای مَهِ من... ۳۷۴
۷. از غمِ عشقت... ۳۷۷
۸. آخِرِ عُمرِ شب است... ۳۷۹
۹. آبِ حیات... ۳۸۱
۱۰. ایران هنگامِ کار است... ۳۸۴
۱۱. امشب به برِ... ۳۸۷
۱۲. نادیده رخت... ۳۸۹
۱۳. چینِ زلفِ مُشگین ... ۳۹۱
۱۴. ماه غلامِ... ۳۹۳
۱۵. دمیده شد سُنبل... ۳۹۵
۱۶. گو به ساقی... ۳۹۷
۱۷. تا رُخت مقیّدِ... ۴۰۰
۱۸. دل می‌رود ز دستم... ۴۰۵
۱۹. تا تاب و توانم هست... ۴۰۷

استادان فرامرز پایور و عبدالله دوامی

مقدمه

حدود بیست سال پیش، در دوران دانشجویی‌ام در دانشکده‌ی هنرهای زیبای دانشگاه تهران، بین درس‌ها، واحدی که مشخصاً به ردیف‌های آوازی و یا تصانیف به شکل عملی و تخصصی بپردازد وجود نداشت و در کنار واحدهای درسی ساز و ردیف نوازی، بیشتر حالتی جنبی داشت که دانشجویان علاقه‌مند به این موضوعات، خود باید به دنبال آن بوده و با اساتید در کلاس سازشان مطرح و کار می‌کردند. در آن دوره هنوز بسیاری از آثاری که از هنرمندان دوره‌ی قاجار بر روی صفحات گرامافون ضبط شده بود، به شکل امروزه منتشر نشده و دسترسی به این منابع کار ساده‌ای نبود و نمونه‌هایی که به دست می‌آمد نیز، به دلیل پالایش‌نشدن، اغلب کیفیت پایینی داشت. نبودِ اطلاعات دقیق و دیسکوگرافی آنها نیز چالش دیگر پیشِ رو بود. در کلاس درس استادانم محمدرضا لطفی، داریوش طلایی و مجید کیانی وقتی صحبت از ردیف آوازی و تصانیف به میان می‌آمد، همیشه اسم استاد عبداللّه دوامی مطرح و به او استناد می‌شد.

استاد دوامی به‌دلیل ارتباط گسترده با اساتید مختلف و نوازندگان شاخص و راویان اصلی ردیف مانند میرزاحسینقلی و میرزاعبداللّه، و خوانندگانی مانند علی‌خان نایب‌السلطنه، ملک‌الذاکرین، حسین طاهرزاده، اقبال‌آذر و تصنیف‌دانان و تصنیف‌سازانی مانند سماع حضور، عارف قزوینی، غلامحسین درویش (درویش‌خان) و جهانگیر مراد (حسام‌السلطنه) و نیز مهارت در نوازندگی ضرب و خوانندگی، به‌عنوان مهم‌ترین مرجع و راوی ردیف آوازی و تصانیف دوره‌ی قاجار محسوب می‌شد. روح‌اللّه خالقی درباره‌ی عبداللّه دوامی می‌نویسد: «.... در خواندن آواز ضربی و نواختن ضرب سلیقه و سبکی خوش دارد و تمام تصنیف‌های قدیم را به‌خوبی می‌داند و درحقیقت لوح محفوظ نغمه‌های وزن‌دار قدیم است. استادان موسیقی و علاقه‌مندان به آهنگ‌های ضربی سابق، هر وقت در اجرای یکی از این الحان به اشکالی برخورند به او مراجعه می‌کنند و اظهارنظر وی را شایسته و قطعی می‌دانند.»[1]

خلاقیت استاد دوامی و درک درستش از ردیف و موسیقی دستگاهی، باعث شد تا به تبعیت از ردیف سازی، ردیفی را برای آموزش آواز تدوین کند که در نوع خود منحصربه‌فرد و حائز اهمیت است. همچنین، نوع نگاه ایشان در انتخاب تصانیفی که با اصالت‌ها و زیبایی‌شناسی موسیقی دستگاهی و ردیف همگن و منطبق هستند در مقابل تصانیفی که از عیار هنری کمتری برخوردار بوده و بیشتر جنبه‌ی مردم‌پسند داشته‌اند، اصلی‌ترین ویژگی روایت او از تصانیف دوره‌ی قاجار است.

---

۱. *سرگذشت موسیقی ایران*، روح‌الله خالقی، تهران: مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور ۱۳۸۱.

از آنجا که در کلاس درس استادانم از کارگان دوامی، تمرکز و تدریس‌شان برروی ردیف آوازی ایشان بود و گه‌گاه و به شکل موردی برروی تصانیف کار می‌شد، و به‌دلیل اهمیت تصنیف در ساختار اجرایی موسیقی کلاسیک ایرانی در کنار گونه‌های ضربیِ دیگر مانند پیش‌درآمد، چهارمضراب و رنگ، تصمیم گرفتم تا روی تصانیف دوره‌ی قاجار، به‌خصوص روایت استاد دوامی کار کنم.

آثار استاد عبدالله دوامی

اولین آثار صوتی دوامی مربوط به سفری است که سال ۱۲۹۳خورشیدی در سن ۲۳سالگی برای ضبط صفحات گرامافون، به همراه حسین طاهرزاده، اقبال آذر، غلامحسین درویش و باقرخان رامشگر به تفلیس داشته است. با توجه به هم‌زمانی جنگ جهانی اول با تکثیر این صفحات که احتمالاً به برلین[۲] فرستاده شده بودند، اطلاع دقیقی از تعداد آثار ضبط‌شده و دیسکوگرافی آنها در دست نیست و آنچه از حاصل این سفر تاکنون منتشر شده[۳] شامل چهارده اثر است که در یازده‌تای آنها به اجرای ضرب و خواندن تصنیف پرداخته و در سه اثر تار درویش‌خان و کمانچه باقرخان را با آواز همراهی کرده است.

دیگر آثار منتشر شده از وی، ضبط ردیف آوازی است که در دوره‌ی کهولت ایشان در سال ۱۳۵۴ خورشیدی صورت گرفته[۴] و نیز هفده تصنیف که در سال ۱۳۵۶ به‌شکل خصوصی ضبط شده است.[۵] از مجموع بیست‌وهشت تصنیفی که تاکنون از اجرای دوامی، چه در سفر تفلیس و چه در دوران پایانی عمرشان در دست است غیر از سه تصنیفِ اصفهان: (باشد از لعل تو...) ماهور: (عشق تو آتش...) چهارگاه: (ای آیتی ز رویت...) که هم در سفر تفلیس (۱۲۹۳خورشیدی) و هم در ضبط خصوصی (۱۳۵۶ خورشیدی) اجرا شده، اثر دیگری که از آن دو اجرا وجود داشته باشد دیده نمی‌شود.

دیگر آثار مرتبط با دوامی که در زمان حیات ایشان انجام شده، آوانگاری‌هایی است که براساس کارگان ایشان توسط افراد مختلفی صورت گرفته است. عبداللّه دوامی در مصاحبه‌ای با محمدرضا لطفی در این‌باره می‌گوید: «مرحوم صبا و مرحوم حسین‌خان هنگ‌آفرین و آقای فرامرز پایور یک بار ردیف‌های مرا تا اندازه‌ای نت نموده‌اند که بیشتر ردیف‌های ویولن صبا از این ردیف‌ها اقتباس شده است، پاره‌ای از تصانیف مرا یک بار مرحوم صبا و یک بار آقای پایور به نت درآوردند و همچنین زمانی هم آقای منصوری از طرف فرهنگ و هنر مأمور نت‌کردن پنجاه تصنیف عارف نزد من شدند که متأسفانه تاکنون با وجود قراردادهایی که با من بسته‌اند از سرنوشت کارها و اطلاعاتی که به آنان داده‌ام بی‌خبرم و نمی‌دانم این کارها در کجا، به نام چه کسانی ضبط یا نگاشته گردیده است.[۶]»

---

۲. *تاریخ تحول ضبط موسیقی در ایران*، ساسان سپنتا، تهران: مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور ۱۳۸۲.

۳. *تصنیف‌های دوره‌ی قاجار، اجرای عبدالله دوامی*، تهران: مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور ۱۳۸۶.

۴. *ردیف آوازی، به روایت و اجرای استاد عبدالله دوامی*، تهران: مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور ۱۳۸۱.

۵. *تصنیف‌های دوره‌ی قاجار، اجرای عبدالله دوامی*، تهران: مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور ۱۳۸۶. این ضبط‌ها توسط جناب آقای صالح عظیمی انجام گرفته است. باید اشاره کرد از این دوره ضبط‌های دیگری که به‌شکل خصوصی توسط دیگرشاگردان استاد انجام‌شده وجود دارد که تابه‌حال منتشر نشده است. برای مثال استاد محمدرضا شجریان به حدود ۱۴۰ تصنیف که از استاد دوامی ضبط کرده‌اند اشاره می‌کنند. آوا، شماره‌ی ۱، پاییز ۱۳۷۰.

۶. *موسیقی آوازی ایران*، محمدرضا لطفی، انتشارات گوتنبرگ ۱۳۵۴.

از میان آوانگاری‌های یادشده، کامل‌ترین مجموعه‌ای که در این زمینه منتشر شده، آوانگاری استاد فرامرز پایور[۷] است که با بررسی آثار صوتی و آوانگاری‌های به‌جا مانده از استاد دوامی تصمیم گرفتم آن را به دلایل زیر انتخاب و به‌عنوان مرجع اصلی کتاب پیش رو قرار دهم.

۱: در دسترس نبودن آوانگاری‌ها و منابع دیگری که در این زمینه استاد دوامی به آنها اشاره کرده‌اند.

۲: آوانگاری استاد پایور زیر نظر استاد دوامی و با تأیید ایشان صورت گرفته است.

۳: اختلاف کم در ماهیت تصانیف نگارش استاد پایور در مقایسه با آثار صوتی استاد دوامی و نیز کامل‌تر بودن هر تصنیف نسبت به اثر صوتی معادلش.

۴: غیر از یک نمونه از تصنیف‌های دستگاه همایون که مربوط است به سفر تفلیس، تمام اجراهای صوتی استاد دوامی در آوانگاری استاد پایور نیز وجود دارد و فقط در تصانیفی مانند همایون: به خدا اگر بمیرم... ابوعطا: ای شکسته‌دل... بیات ترک: ۱. بار فراق دوستان... ۲. ای سلسله مو... افشاری: دیدم صنمی... در انتخاب شعر تفاوت دیده می‌شود و ملودی‌ها به لحاظ کلی، یکی است.

۵: تعداد تصانیف آوانگاری‌شده، حدود شش برابر آثار صوتی منتشرشده از دوامی است.

۶: بازه‌ی زمانی آوانگاری این تصانیف مقارن با ۶۷ تا ۶۹سالگی استاد دوامی است که هم به لحاظ پختگی مطالب و هم به لحاظ حافظه‌ی ایشان در روایت ملودی و اشعار، در قیاس با دوره‌ی کهولتشان، از اهمیت بیشتری برخوردار است.

۷: با وجود نگارش این اثر ارزشمند و مهم، به‌دلیل اینکه نحوه‌ی تلفیق حروف و کلمات شعر با نت‌ها مشخص نشده‌اند، کار تطبیق را برای خوانندگان و نوازندگان با سختی مواجه می‌کرد که این نکته را می‌توانم مهم‌ترین دلیل بازنگاری این تصانیف عنوان کنم.

نکاتی پیرامون آوانگاری این مجموعه

- همانطور که در ردیف نیز جملات و انگاره‌هایی وجود دارد که با یک هسته‌ی ریتمیک مشترک به نت‌های بالاتر و پایین‌تر بسط و گسترش می‌یابند، بسیاری از این تصانیف نیز، به‌دلیل ماهیت ساختاری‌شان دارای این خصلت بوده، که تلاش کرده‌ام تا حد امکان، جملات و انگاره‌هایی که دارای این خصوصیات بوده‌اند را زیرهم‌نویسی کنم تا هم به لحاظ بررسی و آنالیز تصانیف و هم، خوانایی و راحتی در اجرا، مورد استفاده‌ی بهتر قرار گیرد. برای دستیابی به این مورد در بعضی از تصانیف، سکوت‌های قبل از شروع ملودی، در اولین میزان‌ها را نوشته و نیز در مواردی در تکرارها، به جای استفاده از علامت تکرار، خود جمله دو بار آمده است.
- برای نشان دادن اصل ملودی و جملات از تزئینات آن‌ها و نیز به جهت خلاصه‌نویسی، از تعدادی علائم پیشنهادی استاد داریوش طلایی در کتاب *ردیف میرزاعبدالله* استفاده کرده‌ام.
- تصانیف را به تبع ردیف میرزاعبدالله، که برای بیشتر نوازندگان موسیقی کلاسیک ایرانی به‌عنوان ردیفی مرجع محسوب می‌شود، برمبنای همان تونالیته‌ها نوشته‌ام.

---

۷. *ردیف آوازی و تصنیف‌های قدیمی، به روایت استاد عبدالله دوامی*، تهران: مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور ۱۳۷۵. لازم به یادآوری است که از بین افرادی که نت‌نگاری کارگان استاد دوامی را در زمان حیات ایشان انجام داده و منتشر کرده‌اند، ردیف آوازی ایشان در دستگاه شور است که توسط استاد محمدرضا لطفی انجام و در سال ۱۳۵۴ چاپ شده است.

- به‌دلیل اینکه در این آوانگاری هدف اصلی نحوه‌ی خوانش و ترکیب حروف و کلمات شعر با ملودی بوده است، از به‌کار بردن علائم مربوط به تکنیک‌های نوازندگی، اجتناب کرده‌ام.
- از خطوط اتصال به منظور نشان دادن چگونگی خوانش و امتداد مصوّت‌های کوتاه و بلند (ـَ ـِ ـُ و آ او ای) در یک هجا استفاده شده که شامل حداقل دو نت می‌شود.
- از علامت o برای نشان‌دادن تکنیک غلت و تحریر در آواز استفاده شده و بیان‌کننده‌ی مصوّتی است که با این تکنیک اجرا می‌شود. این علامت در جاهایی که حتماً باید با این تکنیک خوانده شود به‌کار برده شد و در جاهایی که نت‌ها و ملودی با تکنیک دیگری نیز می‌توانند اجرا شوند، انتخاب آن به‌عهده‌ی خواننده گذاشته شده است.
- اشتباهاتی که در مرجع اصلی چه در نت و چه در اشعار وجود داشت همگی برطرف و اصلاح شدند.
- با بررسی نمونه‌های صوتیِ استاد دوامی و دیگراستادان، در نوع نگارش ریتم و میزان‌نماهای بعضی از تصانیف، بدون اینکه تفاوتی در ملودی ایجاد شود، تغییراتی صورت گرفت.
- برای ارتباط و استفاده‌ی راحت‌تر، از بخشی از آوانگاری استاد پایور که در آن سعی کرده‌اند، سبک خوانش استاد دوامی را نیز نشان دهند، صرف‌نظر کرده و آن را به حوزه‌ی شنیداری و سبک‌شناسی استاد دوامی واگذار کردم.
- به‌جز چهار تصنیفِ شور: چرا دکمت پنبه‌ای نیست... ابوعطا: کشتی به دریا غرق شده... افشاری: ۱. امشب از آسیا اروپا رفتی... ۲. ژیان... که به لحاظ شعر و مضمون نسبت به باقی تصانیف از عیار هنری کمتری برخوردار بودند، تمامی تصانیف نوشته شدند.
- به جهت سهولت در تطبیق با مرجع اصلی، غیر از یک تصنیف که در بخش تصانیف آواز اصفهان بود (ز دست محبوب) ولی به‌لحاظ ساختار مُدالی باید به بخش تصانیف دستگاه همایون (شوشتری) منتقل می‌شد، تمامی تصانیف به‌لحاظ ترتیب‌شان در دستگاه و آواز موردنظر به همان شکل نوشته شده و تغییری در ترتیب آنها به‌لحاظ هویت مُدالی و اولویت گوشه‌ای که تصنیف در آن ساخته شده، صورت نگرفته‌است.
- در مورد شعر تصانیف نیز که ممکن بود به‌علت یاری‌نکردن حافظه‌ی استاد دوامی و یا به هر دلیل غیرموسیقایی، تفاوتی ایجاد شده باشد، اصل اشعار انتخاب و نوشته شد.

نکته‌ی آخر اینکه در مجموع تلاش کردم تا به مرجع اصلی، به‌خصوص در روایت استاد دوامی از ملودی‌ها، کاملاً وفادار باشم و اگر در موارد دیگری، تغییر و اصلاحی نیاز بود، انجام شود.

در پایان از دوست عزیزم محسن ذوالقدر برای بازبینی و جناب آقای محمد موسوی، مدیر محترم مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور جهت چاپ و انتشار این مجموعه تشکر می‌کنم.

فراز مجیبی، ۱۴۰۳

علائم و نشانه‌ها

«

اشاره به پایین

شیوه‌ی اجرا شیوه‌ی نگارش

»

اشاره به بالا

شیوه‌ی اجرا شیوه‌ی نگارش

∪

اشاره به پایین و برگشت

شیوه‌ی اجرا شیوه‌ی نگارش

∩

اشاره به بالا و برگشت

شیوه‌ی اجرا شیوه‌ی نگارش

جدول تطبیق حروف الفبای فارسی به لاتین*

صدادارها (مصوّت‌ها)	حروف بی‌صدا (صامت‌ها)	
اَ ..... a	ب ..... b	ش ..... š
اِ ..... e	پ ..... p	ع، ئ ..... ’
اُ ..... o	ت، ط ..... t	غ، ق ..... q
آ ..... â	ث، س، ص ..... s	ف ..... f
او ..... u	ج ..... j	ک ..... k
ای i	چ ..... č	گ ..... g
	ح، ه ..... h	ل l
	خ x	م ..... m
	د ..... d	ن ..... n
	ذ، ز، ض، ظ ..... z	و v
	ر ..... r	ی ..... y
برای ترکیب دو حرف یی نیز از حرف لاتین i استفاده شده‌است.	ژ ..... ž	